

**Aanspraak aan de leden der teken-academie, by gelegenheid
van de eerste uitdeeling der pryzen, aan de vernuftige en
bekwaame jongelingen, Jurriaan Andriessen., Marten
Houtman, en Hermanus Vinkeles, gedaan op woensdag den 16
april 1766, te Amsterdam**

<https://hdl.handle.net/1874/191911>

ACADEMISCHE
REDEVOERINGEN.

Gee

A A N S P R A A K
A A N D E
L E D E N
D E R
T E K E N - A C A D E M I E ,

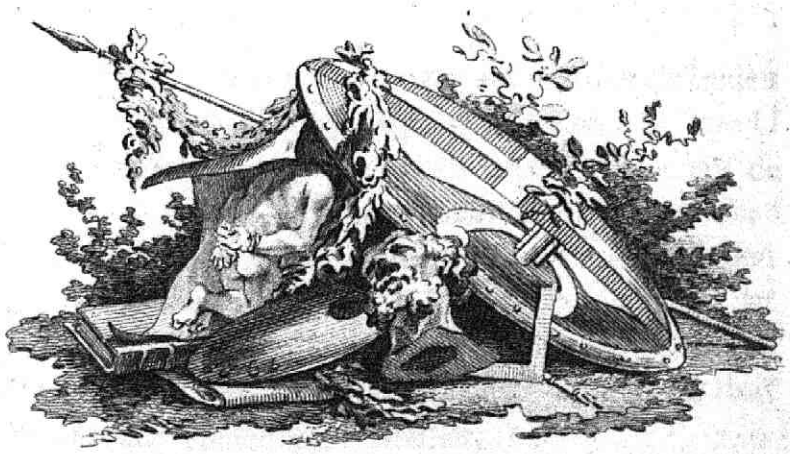
By gelegenheid van de EERSTE UITDEELINGE
der PRYZEN, aan de vernuftige en bekwaame
Jongelingen.

JURRIAAN ANDRIESSEN,
MARTEN HOUTMAN,
E N
HARMANUS VINKELES,

Gedaan op Woensdag den 16 April 1766.
te Amsterdam.

DOOR

JACOB OTTEN HUSLY,
MEDE OUDSTEN DIRECTEUR DER
GEMELDE ACADEMIE.

KUNSTHISTORISCH INSTITUUT
DER RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

(3)

A A N S P R A A K

A A N D E

L E D E N

D E R

TEKEN-ACADEMIE,

Myne Heeren en zeer waarde Kunstgenooten!]

De redenen, die Ons bewoogen hebben alle de Leden deezer Academie hier eenparig te verzoeken, zyn U bewust. Ons voorneemen is om die geenen, die wy de Pryzen toegewezen hebben, welken wy beloofd hebben jaarlyks in dezelve te zullen uitdeelen, daar op heden mede te begiftigen: dit thans de eerste reis zynde, dat deeze plechtigheid geschied, vergun my aan U lieden die hier voor 't meerdere deel vergadert zyt, onze daar mede beoogde einden voortestellen.

A

Geen

Geen win- of hebzucht , geen oogmerk om te regeren , maar alleen de aankweeking en opbouw van de Tekenkunst , de grondslag van de Schilder , Beeldhouw , en Graveerkunde , zyn deze gewigtige en allernuttigste door ons bedoelde oogmerken : om tot dewelken te geraaken , zeker Schryver te regt heeft aangemerkt , dat *de stipte orde , het naauwkeurig onderwijs , en de Pryzen , die men uitdeelt* , van zulk eene groote nuttigheid zyn , dat men 'er meer en meer de uitwerkzelen van gewaar wierdt , uit de groote vorderingen , welke de Leerlingen jaarlyks op de Koninglyke Academie te Parys maaken : 't is in der daad zoo , myne Vrienden ! 't zyn juist deeze drie zaaken , die een Genoodschap kunnen doen stand houden , en tot den uitersten top van glori verheffen : maar 't zyn ook even deeze drie , welke eenpaarig aan onze Academie ontbroken hebben ; de stipte orde verwaarloost , by gebrek van het nodige gezag daar toe vereischt wordende ; geen onderwijs in de zo nuttige regelen gegeven , by gebrek van bekwaame Meesters , welke de Academie verlaaten hadden ; geene Pryzen uitgedeelt , om de eerezuchtigen in hunnen yver tegen elkanderen , om 't zeerst aantezetten , by gebrek van de nodige en daar toe bekwaame onderstand ; hebben aan dezelve den knak en het verval toegebracht , waarin wy ze , tot ons leedweezen , gezien hebben . Jaaren agter een is deeze deur niet geopend , nog deezen grond betreden geweest tot het gebruik , waar toe het door hui Wel Edele Groot Achtbaarheden de Heeren Burgemeesteren deezer Stad voorheen goedgegunstig verleend is : en waar was toen de gelegenheid om zig in het tekenen naar het leven te oefenen ? waar het

het middel , om door onze eigene oogen te leeren ontdekken , het geen wy niet dan in een schemerend licht , van anderen nabootsten ? tot dat wy eindelyk goedgevonden hebben , weder gebruik te maaken van de gelegenheid door ons zelveu zoo deerniswaardig verwaarloost , als minzaam aangeboden : maar durv ik my zonder bloozen herinneren , en kan ik het zonder schaamte aan Ulieden bekend maaken ? 't wierdt met yver begonnen ; 't volhardde met liefdeloosheid , en helde reeds door tweespalt , en onachtzaamheid , naar zynen ondergang ; die onvermydelyk en spoedig zoude gekomen zyn , indien men niet de noodige hulpmiddelen daar tegen by tyds had aangegreepen : wy beslooten dan , den verdervenden kanker der ongeregeldheid tot den wortel toe uitteroeijen , de slipte orde vaststellen , waar door de Academie tot eene leerzaame oeffenschool verstreken mogt ; de Leden uit hun midden zulken te laten verkiezen , welken zy oordeelden dat hen een behoorlyk onderwys geeven konden , en die , met het noodige gezag bekleed , de Reglementen , by eenparige Stemmen goedgevonden , zouden handhaven : welke zich dan ook verbonden , om , tot aanspooring van den yver der Leden , jaarlyks voor hunlieder eigen rekening drie Pryzen uittedeelen .

Wat kan , wat moest men nu noodzaaklyk uit deezeeu zoo wel toebereiden grond als de heerlykste vrugten verwachten ? hun Wel Edele Groot Achtbaarheden de Heeren Burgemeesteren deezer Stad , die met alle zorg en vlyt niet alleen de trouwste Burgervaders , maar ook te gelyk de heerlykste Voorstanders der Kunsten zyn ; zien met genoegen onze vastgestelde Reglementen , geeven 'er hiinne hooge

A 2

goed-

goedkeuring op , bevestigen Ons in 't bestuur door Ulieden Ons toebetrouwd ; en , welk geluk , welk eene eer ! geeven Ons , op Ons verzoek aan Ons hoofd , den minzaamsten , wakkersten en edelmoedigsten Voorstander en Beschermmer der Kunsten , de *Mecenas* onzer Eeuw , den zo getrouwen als zagtzinnigen Burgervader , Ons hier thans met zyne hooge tegenwoordigheid vereerende : is het niet byna onmogelyk myne Medekunstgenooten , dat de lieffelyke straalen van deeze voor Ons zo zeer heerlyke Zon de edelste en schoonste vrugten niet zouden voortbrengen ! ô ja , myne Vrienden , dit zelve jaar heeft 'er ons reeds van overtuigt , en knoppen , bloesems , en vrugten doen zien , die elk in zyn zoort , Antwerpen doen schaamrood worden , en Parys doen verwondert staan ; zy geeven eene gegronde hoop , dat eerlang deeze onze Academie zoo aanzienlyk zyn zal , als die van eenige andere Steden , en eens Mannen zal voortbrengen , welken den roem , dat Amsterdam zoo wel de Voedster van de Kunsten , als de Bezitster van den wyduitgestrekten Koophandel is , bevestigen zullen .

Gy , myn Heeren ! welke HONORAIRE LEDEN van deeze Academie zyt , Gylieden zyt de verborgene wortelen , welke de sappen en het voedzel voortbrengen ; ziet hier den Stam , welke onze vastigheid en steunzel is , die ons als de Sappypen vereenigt en zamenbindt , om de voedende kragten van Ulieden door alle deeze takken te verdeelen , die de jaarlyksche knoppen , bloesems en vrugten zullen voortbrengen . Volhardt in ons dit voedzel te bezorgen ; Gylieden zyt het , die onder den milden rykdom deezer Stad , daar zoo veele kostbaare verkwistingen zonder wezenlyk nut geschieden , den roem en het genoeg hebben zult ,
dat

dat de aanwas en bloei der Kunsten Ulieden mede wordt toegeëigend.

Tree nader **VINKELES!** Gy zyt het, dien wy de derde Prys toekennen; Gy hebt U loflyk gekweeten, en Uwe jonge jaaren doen ons nog meerder voortgang belooven: ga zoo voort, gelyk Gy begonnen hebt; Wy zullen voortgaan, gelyk Wy met U beginnen: Laat U echter myn raad niet mishagen, die de vriendschap U tot Uw eigen voordeel geeft; ze is deeze: zyt voorzichtig, vertrouwt niet al te roekeloos op Uw eigen vermogen, en laat deeze eer, welke U, hoe jong ook, reeds met roem bekroonen zal, U niet te zeer in Uw eigen denkbeeld verheffen; denk in tegendeel, dat, of schoon Gy deezen Prys verkreegen hebt, de twee, die U nog te behaalen staan, niet dan door nieuwe vlyt en moeite zullen gewonnen worden: laat het daarom niet op 't goed geluk aankomen; want of schoon *Neacles* uit spyt zyn Penfeel tegens 't Schildery werpende, by toeval daar door den briefsem van 't paard verkreeg, waar op hy lang te vergeevsch gewerkt had, 't is hem echter maar ééns gelukt; Gy! gy zyt nu de eerste, die op deeze plaats een Prys wegdraagt: laat 't U niet genoeg zyn; daar zullen 'er nog twee in deeze Loopbaan worden opgehangen, en 't is de laatste dien Gy het meest moet trachten te behaalen; dit moet U niet doen rusten, voor dat Gy denzelven bekomen hebbende, deeze roozenkrans, voor die van palmen; en eindelyk met een onverwelkbare lauwerkroon verwisfelt.

Wy plaatzen U in de tweede Clasfe.

Kom

Kom hier HOUTMAN ! Gy zyt het , die den tweeden Prys behaalt hebt ; de edelheid van Uw werk , doet U verkrygen , waar naa 'er meer getracht hebben : Gy hebt U als een Man gekweeten , en een proev gegeven van de opmerkzaamheid , die Uw geest bezit . Gaaft Gy al vroeg blyken van eene ongemeene zucht en genegenheid , tot de Teken en Schilderkunde , 't is loflyk dat deeze drift niet verflauwt , en deezen yver niet vermindert is . Houd aan , vaar voort op 't voetspoor , waarop Gy zyt ; Gy hebt den weg ingeslagen , die U tot een der eerste Schilders van onzen tyd kan opleiden . Laat de liefde , die men wil dat de oorzaak tot de uitvinding der Tekenkunst gegeven heeft , doordien eene jonge Dochter , om de wezenstrekken van haaren minnaar te beter in haar geheugen te prenten , zyn schaduwbeeld aan den wand naatrok : laat die liefde zeg ik , die Gy steeds betoont hebt voor haar te hebben , U ook nooit verlaaten : in tegendeel , kweekt ze meer en meer aan , zie hier reeds een van haare vruchten ; zy beloofd 'er U nog een , doch die is voor geen geld , nog goed ; maar door arbeid , studie , en naarstigheid te verkrygen . Welk een geluk , welk eene eer voor U , de eerste te zyn die mede na den tweeden Prys gedongen hebt , en de eerste te zyn met denzelven te behaalen ! hoe aange naam zal het den geenzen zyn , die U de gelegenheid gegeven heeft , om een groot kunstenaar te worden , als Hy zyne vriendschap door zulke proeven van Uwe vlyt beantwoord ziet : ontvang dan de palmen , die Wy U bereid hebben , ten teken uwer overwinninge , en beoogd altoos meer de eer , dan de waarde van deezen door U behaalden Prys .

Wy plaatzen U in de eerste Clasfe .

Ver.

Vertoon U, en tree toe, Gy, die 'den eersten en hoogsten Prys deezer Academie bekomen hebt, Ô ANDRIESEN! Gy zyt het, die Wy deezer eere waardig achten, Eene eer, die ten uittersten top gesteegeen, niet kan vergroot worden. Gy zyt het, die het pronkjuweel, en het voorhoofdierfel van deeze onze Academie geworden is; Uwe vingeren, zo sierlyk en kunstig, als bevallig tekenende, hebben U een' roem verworven, waar van wy U, een de nyd trotseerend gedenkteken zullen overhandigen; om zulks overal, waar de noodzaaklykheid het vereischt, en Uwe eere het vorderd te kunnen vertoonen: en, of dit niet genoeg ware, Wy hebben 'er bygevoegt; dat Wy Uwe eer, wanneer zy beledigt wordt, in Ons zullen beledigt achten, en dat Wy Uwen naam, met alle zorg en vlyt, in deezen zullen verdedigen. Wie wenscht niet zo gelukkig te zyn als Gy? wie zou niet alle zyne vermogens inspannen, om deeze hooge eer te beklimmen, en deeze lauwerkroon te verwerven? Wy hebben afstand gedaan van het recht om ooit naar deezen of eenigen Prys te dingen: maar wie Onzer brandt niet van begeerte, en wordt niet na-yverig den kans te waagen, om tot eene eer te geraaken, die Uwen roem tot aan het stargewelf doet opstygten!

Daar is voor U geen hooger trap te beklimmen, Gy zyt geworden, al wat Gy hier worden kunt, en vereert met al de eer, die deeze Academie den grootsten Meester belooven kan: Laat Uwe handen daarom niet verslappen, en Uwen zucht tot meerder roem vermindere; tracht in tegendeel de geheele waereld door Uw fiks en vrolyk penfeel te overtuigen van de waarachtyghheid Onzer gevoelens, en dat wy niet dan na waarde van U geoordeelt hebben.

En

En Gy, MYNE HEEREN! Gy overige Leden, die meede naa deeze Pryzen hebt geftaan, doch dezelve dit jaar niet hebt mogen behaalen: laat het U den moed niet doen ontzinken; laat het U voor ditmaal genoeg zyn naa dezelve getracht te hebben, denkt gefteadig dat 'er altoos maar één zyn kan, die ze in zyne Claffe magtig wordt. Is den kans U nu mislukt, geen nood; daar worden weer op nieuw drie Pryzen opgehangen; beproeft nog eens, nog tweemaal, ja geduurig, en zoo lang tot Gy ze eindelyk magtig word; hoe moeiljeker U de overwinning geweest is, hoe Gy ze te meer waardeeren zult, en ze U tot meerder eere verftrekken zal: Gy hebt 'er immers niets by verlooren? in tegendeel, Gy wint geduurig by dit verlies; en Gy zult dus ongevoelig U zelven bevinden jaarlyks fterker geworden te zyn. Volhardt dan, houd niet op, tot gy ze eindelyk zult behaald hebben. Wy zyn volkoomen over Ulieder poogingen voldaan, den algemeenen yver, welke daar toe in Ulieden doorgestraald heeft, die lust om elkanderen voorby te ftreeven, en zynen medegenoot den voorgestelden Prys te ontrukken, hebben wy by het onderzoek der Tekeningen, van de geenen, die naa den Prys gedongen hebben, ook met verwondering waargenoomen: waarom de Directeuren my verzogt hebben, Ulieden uit Onze aller naam, van deeze Onze verwondering in Uwen zo zeer aanmerklyken voortgang niet alleen te verzekeren; maar te gelyk Ons ongemeen genoegens deswegens aan Ulieden eenparig te betuigen, met de vriendelykste aanmaaning verzelt, om meer en meer, den lust en yver aan te kweeken die U bezielde, en die, gevoegt

oy

by eene naarftige Studie, Ulieden tot de grootfte Mannen in de kunst kan opleiden: Volhardt dan, laat niet na de kans op nieuw te waagen, en zyt voor alle dingen gerust op, en verzekert van, de onzydigheid waar mede Uw werk beoordeelt is, en fteeds zal beoordeelt worden.

Dewyl nu het Teken en de moeder, en een van de eerfte en wezenlykfte deelen der Schilderkunst is, die de handleiding tot alle Kunsten geeft, en de vingeren met verftand en oordeel doet werken, en het dus allernoodzaaklykft is, dat men zig geduurig daar in oefene, zo is Ons voornemen, deezen Zomer de Academie alle Woensdagen open te zetten, voor die geen en, die zich in het Teken en naar Pleifter verder willen oefenen, waartoe Wy reeds een' aanmerkelyken voorraad vergaderd hebben: en ons Honorair Lid, de Heer *Hendrik de Winter*, deeze Academie verfcheiden zeer fraaije flukken vereert hebbende, zyn dezelve tot uwe Studie voorhanden, zullende wy verder de gelegenheden waarneemen die ons aan goede en leerzame modellen kunnen helpen.

Ook zal het vry ftaan aan de aankomende Leerlingen, en de geen en, welken nog niet in ftaat zyn naar het leven te teken en, zich alhier ten dien einde op denzelven tyd te oefenen; wy zullen zorgen dat 'er altoos, een van Ons, of een der Stellers, die Wy zulks verzogt hebbende, dat ook gaarne hebben aangenomen, tegenwoordig zy, om de noodige onderrigtingen te geeven: wyl 't bekend is, dat zonder dezelve zelden den regten weg gevonden wordt: en hier door aan 't oordeel word aangetoond
waar

waar in de schoonheid gelegen zy, die men, zonder dat, niet dan met veel moeite en langheid des tyds zoude ontdekken. *Annibal Carrats* was zo wel overtuigd van deeze waarheid, en het ligt, dat men uit het werk van anderen kan verkrygen, dat hy zeide, dat het hem twintig jaaren werks zoude uitgewonnen hebben, indien hy 't werk van *Leonard da Vinci* over de Schilderkunst, in zyne jeugd gelezen had.

Vertrouwende dan, dat Gylieden behoorlyk gebruik van deze voor U zoo nuttige oogmerken maaken zult, zullen Wy alles trachten by te brengen wat mogelyk is, om Ulieden steeds te overtuigen van de oprechte poogingen, waar door wy den voorspoed, groei, en bloei van deeze Academie zoeken te behartigen.

IK HEB GEZEGD.